

De nieuwe kok

Julia Franck

De nieuwe kok

Vertaald door Goverdien Hauth-Grubben

De vertaalster ontving voor deze vertaling
een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Der neue Koch*, S. Fischer Verlag GmbH,

Frankfurt am Main

© 2001 Julia Franck

© 2015 Nederlandse vertaling Goverdien Hauth-Grubben/

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Nico Richter

Omslagbeeld © Getty Images

Foto auteur © Thorsten Greve

NUR 302

ISBN 978 90 284 2626 9

www.wereldbibliotheek.nl

Dag een

Zware benen, rood met witte puntjes omdat het bloed onder de aderkleppen wordt opgestuwd en bij deze hitte het hart maar langzaam pompt. In haar ogen zie ik de zwaarte van haar benen, vermoeide ogen, gezwollen, met kringen eronder. Ik heb haar naast de deur neergezet, ze wuift haar oogleden koelte toe en haar knieën trillen van de inspanning in een poging elkaar te raken – als ze zit, kan ze haar benen al lang niet meer goed bij elkaar krijgen, het vlees ertussen verhindert dat. Haar ogen kijken op mij neer, in kleine stroompjes druipt zweet langs haar kuiten omlaag, en ook tussen haar dijen glanst het plakkerig, haar ogen volgen me traag zo goed ze kunnen, het geel rondom het bruin is taai en dik en troebel, het slijm, ze komen me achterna, terwijl ik over de grond kruip en met de hand glassplinters verzamel. Ik moet oppassen dat ik me niet snij en mijn knieën beschermen, die bloot zijn omdat het nog steeds zomer is en ik een korte broek aanheb. Ze wist haar voorhoofd af met een zakdoek, die ze in haar geopende hand houdt, ook die kan ze niet meer helemaal sluiten. Met haar andere hand tast ze naast zich de muur af naar de schakelaar van de ventilator, waar een aantal groezelige vlekken omheen zit. Ze kan er niet bij, laat haar arm zakken. Bij elke ademhaling gaat haar boezem bevend op en neer, ik ken haar, ik hoef niet te kijken om te weten hoe dat eruitziet. Er blijven fijne glasschilfertjes aan mijn vingers en handpalmen kleven.

Je moet een vochtig doekje pakken, zegt ze en ze wijst met uitgestrekte arm naar de wasbak. Ik sta op, lopen valt me niet moeilijk, maar toch heb ik me aangewend in haar bijzijn alles

heel langzaam te doen – dus loop ik langzaam naar de schakelaar en zet de ventilator aan, vervolgens loop ik naar de wasbak, ik spoel het glas van mijn handen, hoop ik, en pak het doekje dat ze heeft aangewezen. Het ruikt naar schimmel. Voordat ik weer buk, bied ik aan een nieuw glas ijs thee voor haar te halen. Ze heeft het graag met veel ijs, en ik breng het haar. Ze zet het aan haar mond, elk glas drinkt ze in één teug leeg, een gedeelte gaat ernaast, druppelt van haar kin op haar blouse. Als ze de nattigheid op haar boezem voelt, haar hoofd buigt en, zonder iets te kunnen ontdekken, weer optilt om mij aan te kijken, snel ik toe om haar te helpen. Ik neem het glas van haar over en dep met het vochtige doekje behoedzaam de op en neer gaande boezem, voorzichtig. Ze lijkt niet te merken dat ik haar aanraak. Ik geef haar het glas terug. Ze drinkt. Ik kniel op de grond en raap minuscule scherfjes op. Haar zandkleurige jurk is gekreukt, overal valse vouwen, verdroogde rivierbeddingen tussen haar armen en benen, het zweet drupt op de grond. Ik kan haar onderbroek zien, jurk en onderbroek zijn vrijwel even lang, allebei zijn ze kort.

Madame Piper had veel bewondering voor mijn moeder, ik geloof dat ze vriendinnen waren. Omdat madame vaak de hele winter als hotelgast bij ons verbleef, was ze erbij toen mijn moeder overleed. Ze vond zichzelf nauw verbonden met ons en vermoedelijk voelde ze zich daarom voortaan verantwoordelijk voor mij. Dat valt op te maken uit het feit dat ze graag controleert of ik in het hotel alles wel goed doe, net zo goed als mijn moeder. Mijn moeder hield van fresia's, het is dan ook verkeerd als ik lelies koop, en daar wijst madame mij op. Ik koop speciaal nogal eens lelies in de herfst en 's winters, als madame er is, die zijn dan vaak te krijgen, ze komen uit Duitse en Nederlandse kassen, met geur. Madame houdt niet van die geur, die verdraagt ze niet, zegt ze en ze hoest. Ik heb geen verstand van bloemen, ik vind lelies mooi en niet duur, ik zeg dat ze geen fresia's had-

den. Madame blijft maar aanwijzingen geven, zodat ik heb geleerd me op haar vertrek te verheugen. Mijn moeder is nu bijna tien jaar dood, ze stierf toen ik twintig was, en ik ontvang madame elk jaar met meer geduld.

Madame Piper zegt dat ze evenveel van me houdt als mijn moeder. Ik weet niet hoeveel mijn moeder van mij gehouden heeft. Bij het traplopen heeft ze mijn hulp nodig. Ik spoel het doekje uit, neem haar het glas uit de hand en pak haar onder de arm. Meerdere keren heb ik madame al aangeboden kamer 1 uit te proberen, die bevindt zich op de begane grond, direct naast de receptie, maar ze bedankt daar telkens voor en wil per se haar hoekkamer op de eerste verdieping, waarin ze sinds haar eerste bezoek eenendertig jaar geleden regelmatig verblijft. Ze bezoekt mijn hotel al langer dan ik leef, dat zegt ze vaak tegen me, ze heeft mijn moeder langer gekend dan ik, en volgens mij bedoelt ze daarmee dat ze haar beter heeft gekend. Ik vind het best, want ik heb mijn moeder nooit beter willen kennen dan strikt nodig was. Het bed beneden in kamer 1 zou voor madame Piper geschikt zijn, het is iets groter en nog tamelijk nieuw, het is stabiel en piept niet. Madame wil geen ander bed, ik denk dat ze het piepen niet hoort. Als ze aankomt en haar koffers uitpakt, haalt ze altijd eerst haar handdoek tevoorschijn, die ze uit voorzorg thuis altijd al bovenop heeft gelegd. Ze legt de handdoek op het bed, en daar blijft hij liggen zolang ze hier verblijft. We hebben hier weliswaar zee, maar geen strand, ze heeft hem overdag niet nodig als ze naar buiten gaat. Ze heeft me ooit verteld dat ze dat de Duitse vakantiegangers heeft zien doen, de handdoek als vlag, zo, dat is en blijft haar bed. Ze is bang dat ik haar achter haar rug om, als ze gaat wandelen of boodschappen doen, een andere kamer zou kunnen geven. De laatste tijd moet ik met haar mee omdat ze niet meer zo goed ter been is.

Als ik met madame de trap opklim, vibreert het hout onder elke stap die we zetten. Met haar linkerhand trekt ze zich aan

de leuning op, met haar rechter steunt ze op mij. Ze laat haar zakdoek vallen, ik raap hem op. Ik ken de geur van haar zweet net als die van mijn moeders zweet. Madame Piper denkt dat ze Française is omdat ze ooit drie jaar in Frankrijk heeft gewoond. Ze zegt dat ze een opwindend leven heeft gehad, ze is correspondentente vreemde talen geweest. Ik doe haar een plezier door haar madame te noemen. In de kamer aangekomen laat ik haar op het bed plaatsnemen. Even blijft ze zitten, dan valt ze naar achteren, een grote baby. Ik pak haar benen en draai ze een beetje, zodat ze ook kunnen liggen. Het licht hindert haar, ik trek de gordijnen dicht, ze wil dat ik de luchtbevochtiger aanzet. Ik moet er nog een scheutje eucalyptusolie bij doen, die in een flesje ernaast staat. Haar ogen zijn dichtgevallen, ze mompelt nog dat ze het boodschappen doen maar vermoeiend vond, ze laat me gaan. Ik ben blij als ik de deur achter me dichttrek.

Ik loop de trap af en ga achter de ontvangstbalie zitten, die is maar klein. Een meubelmaker die zeer op mijn moeder gesteld was, had haar meteen na de verdwijning van mijn vader zijn meesterstuk cadeau gedaan. Mijn vader is op de dag af vijftien jaar voor de dood van mijn moeder op de vlucht geslagen, ik weet niet waarheen en denk er niet meer over na.

Het geluid van de ventilator stoort me. Het is toch al niet zo warm, dat wordt het hier ook nooit. Madame is de enige die het warm heeft, en ik heb gehoord dat veel mensen alleen al bij het zien van een ventilator denken dat het warm is. Dat maakt een hotel aantrekkelijk. Aan de ontvangsttafel zit een knop waarmee ik hem kan uitzetten, de meubelmaker heeft aan alles gedacht. Ik heb meerdere knoppen, ik kan van hier de deur openen, kan het kamermeisje roepen, ze heet Berta, ik kan de jaloezieën neerlaten en het brandalarm af laten gaan. Ik zet de ventilator uit. Bij wijze van tegenzet had mijn moeder de meubelmaker een nacht in het hotel cadeau gedaan. Dat beviel hem wel. Hij vroeg of hij de raamkozijnen moest schuren. Mijn moeder had ja ge-

knikt en gezegd dat ze dat al langer van plan was. Hij deed van alles in het hotel. Mijn moeder had ook een vriend die bloemist was en haar de fresia's bracht. Ook tegen hem had ze gezegd dat hij een nacht in het hotel kon blijven slapen als hij wilde, en hij wilde wel. Kort daarna wilde mijn moeder de meubelmaker aan madame overdoen, maar dat wilde hij niet, hij wilde alleen mijn moeder, zei hij en hij vertrok liever helemaal. Toen mijn moeder gestorven was kwam de meubelmaker opdagen, ging voor mijn ontvangsttafel staan en vroeg of hij de doodkist mocht timmeren. Ik knikte instemmend, want ik dacht dat mijn moeder daar wel blij mee geweest zou zijn omdat ze altijd graag alles had aangenomen wat men haar cadeau deed.

Als ik met mijn hoofd draai, kan ik mijn vader en moeder zien op twee schilderijen aan de muur achter mij, ze hebben die allebei zelf laten schilderen en daar laten ophangen als een blijvende herinnering aan hen.

Ik ben blij dat ik geen reden heb om Berta te roepen. Berta heb ik samen met het hotel geërfd. Ze heeft een lange stok met bovenaan een plumeau, waarmee ze zich meermaals op een dag door het huis spoedt en in de weer is, ze veegt ermee over de gordijnroeden en in de nissen tussen radiator en muur. Berta maakt op een onderdanige manier de kopjes schoon, dat wil zeggen dat ze haar hoofd daarbij niet optilt, deemoedig haar rug kromt en me niet aankijkt als ik de keuken binnenkom. Ik heb haar gezegd dat ze de Chinese kopjes met de hand moet afwassen omdat ik er al twee kapot uit de vaatwasser heb gehaald. Ze maakt de kopjes eerst vanbinnen schoon, dan vanbuiten. Ze neemt de ruwe kant van de sponsjes en heeft intussen bijna alle figuurtjes van het porselein afgepoetst. Ze zegt daar niets over, verontschuldigt zich niet, daarom denk ik dat ze de afbeeldingen nooit gezien heeft of dat ze geen verband ziet tussen haar vlijt en het verdwijnen ervan. Meneer Hirschmann, een gast, die maar heel zelden komt en wel, zoals hij me heeft verteld, alleen

als het nodig is, denkt dat Berta de Polenbonus had en daarom door mijn moeder in dienst is genomen, ze was goedkoop. Goedkoop vind ik haar niet. Meneer Hirschmann maakt er geen geheim van dat hij mijn moeder een slavendrijfster vond, maar omdat hij van zijn kant haar goedkoop vond, kwam hij altijd weer terug.

Ik durf tegenover Berta niet over de afbeeldingen op de kopjes te beginnen, omdat ze in tegenstelling tot de bonus die ze bij mijn moeder gehad moet hebben, bij mij een andere heeft: ze is eigenlijk te oud, rond de vijfenzestig, en ik heb niet het lef aanmerkingen op haar werk te maken. Ik denk dat ze me onbeleefd zou kunnen vinden. Misschien, denk ik, gaat ze op zekere dag wel vanzelf weg. Ze is nog energiek, ze zou nog iets met haar leven kunnen doen. Bovendien is meneer Hirschmann niet de enige gast voor wie Berta het enige lichtpuntje is. Berta biedt voortdurend haar verontschuldigingen aan, behalve dus na het wegpoetsen van de afbeeldingen op mijn porseleinen kopjes. Als achter haar een deur hard in het slot valt of als ik per ongeluk op haar tenen ga staan, verontschuldigt ze zich, en ook als ik haar op de gang van de tweede verdieping tegenkom. Vanwege het schuine dak is de gang er zo smal dat twee mensen die elkaar tegenkomen zich een kwartslag moeten draaien om zonder aanraking langs elkaar heen te kunnen lopen. Ze verontschuldigt zich ook als ze een kamer binnenkomt waar ik al ben. Dat komt vaak voor, in elk geval heb ik die indruk. Berta ruikt naar vanille, alsof ze een geurboompje onder haar schort draagt, zo een dat je in de auto aan de achteruitkijkspiegel hangt of in de badkamer als je niet tegen je eigen stank kunt of die niet aan vreemden wilt laten ruiken. Berta werkt gehaast en daarom vaak oppervlakkig – ze haast zich alsof haar ontslag haar op de hielen zit, maar daar heeft ze niet veel aan. En ik, hoewel ik er vaak over gedacht heb haar te ontslaan, enkel om mij eindelijk een keer alleen in huis te voelen, kan niets geruststel-

lends tegen haar zeggen, omdat ik daardoor alleen al haar vermoeden zou bevestigen. En dus laat ik haar zo onopgemerkt mogelijk langs me heen rennen. Er zijn dagen dat ik het geluid van haar stappen niet verdraag, dan geef ik geen antwoord als de wind een deur dichtslaat en zij zich daarvoor verontschuldigt, ik zwijg ook als zij zich door de stilte gedwongen voelt nieuwe verontschuldigen te uiten of als ze zich verontschuldigt zodra ze de stofzuiger aanzet. Ik vlucht voor Berta, daardoor komt het ook dat ze me vaak laat schrikken in kamers die gedurende enkele uren rond het middaguur leeg staan.

Veel gasten komen al jaren, sommige van hen regelmatig op een bepaalde tijd van het jaar, in een bepaalde maand, sommige blijven een paar weken en slechts een enkeling maar één nacht.

Een van de gasten die ik al vanaf mijn jeugd ken, is Anton Jonas. Hij draagt uitsluitend zwarte pakken, die eruitzien alsof hij ermee vergroeid is, ze accentueren zijn bleke teint en de schaduwen onder zijn ogen, zodat het mijn moeder plechtig te moede werd toen ze hem voor het eerst zag. Dat heeft ze tegen hem, Berta en mij, en misschien ook nog tegen anderen gezegd. Hij is een zwijgzaam man, voor wie maar zelden een moment geschikt lijkt om iets te vertellen. Soms zou je kunnen denken dat hij onder het eten zo stil op zijn stoel zit of schijnbaar zonder enige motivatie in de leunstoel naast de ingang, waar hij ondanks zijn omvang in wegzakt, om juist zo'n ogenblik niet te missen. Hij is iemand die altijd wacht, tijdens het avondeten legt hij zijn servet van links naar rechts en weer van rechts naar links, vergeet elke vorm van beleefdheid jegens zijn tafelbuur, en zelfs als die hem een vraag stelt, merkt hij niet dat hij aangesproken wordt. Die ogenblikken, waarop hij in de lange periodes tussen het ene en het volgende wacht, zijn heel dierbaar voor hem, en hij laat zich dan niet graag onderbreken, zodat ze ook weleens twee, drie uur kunnen duren en hij ze graag met nog een paar kwartier verlengt als het verzoek om

een toegift hem dat toestaat. Zijn stortvloed van woorden galoppeert eerst over alle hoofden heen, om zich meteen als een net over zijn disgenoten te leggen, aan de hoeven van de woorden kleven draden, het net wordt steviger, een mantel waarin de meeste van mijn gasten zich uitermate geborgen voelen. Mij zat hij vaak te strak, zodat ik hem al een hele tijd niet meer wil dragen. De anderen merken dat niet, ze applaudisseren uit eigen beweging voor hem en laten zich meeslepen door zijn voordracht, waarin hij naast meningen ook een paar dijenkletsers ten beste geeft.

In de vrije tijd daartussen schrijft Anton Jonas gedichten. Dat feit had mijn moeder met een zekere trots vervuld, en ze noemde hem, als ze het over hem had, ‘de dichter Anton Jonas’, waarmee ze haar gesprekspartner erop attent maakte dat er sprake was van een belangrijk persoon, en meteen had deze of gene dan ook het gevoel dat hij die naam al eens eerder gehoord had. Des te gelukkiger beschouwen degenen zich die als gast in mijn hotel zijn verhalen uit de eerste hand mogen horen en van zijn aanwezigheid genieten.

Ik weet nog hoe ik de dichter Anton Jonas heb leren kennen. Het was avond en ik had op mijn kamer gezeten omdat ik moest doen alsof ik huiswerk maakte. Het avondeten betekende de verlossing, de gong door de luidsprekers riep niet alleen de gasten, maar ook mij. Toen ik de eetkamer binnenkwam, zat er een magere man op mijn stoel. Ik keek naar mijn moeder, die niets leek te merken, en omdat ik goed opgevoed wilde zijn, zei ik niets en ging tegenover hem zitten. Mijn moeder, die zich bijzonder voor dichtkunst interesseerde en veel van kunstkalenders met plaatjes van Spitzweg en korte spreuken hield, was heel nieuwsgierig naar de kunstbeoefenaar naast haar. Gewoonlijk voegden de gasten zich naar de belangstelling van hun bazin – als zodanig werd mijn moeder onvoorwaardelijk geaccepteerd – en dus luisterden zij ook aandachtig naar het tweegesprek dat zich

tussen mijn moeder en de magere man ontspan. Mijn moeder vroeg: En wat maakt u allemaal voor moois?

Niets, zei de dichter, ik maak geen mooie gedichten. Weet u, dat was het eerste wat ik op de kunstacademie heb geleerd, geen mooie gedichten te willen maken. Want ten eerste zijn de mooie motieven de oninteressante en ten tweede is er geen schoonheid, tenminste niet in de kunst.

Ja? Mijn moeder vergat even haar mond dicht te doen, wat haar vaak overkwam. Als ze haar best deed om mee te denken, zag ze eruit alsof ze aan het rekenen was, ze spreidde haar vingers en telde er iets op af. Zo, dan is er dus niets oninteressants om over te dichten, maar waarover dan wel?

Licht. De dichter stopte een rolmops in zijn mond en kauwde op de vis, allemaal keken ze naar hem, ze wachtten op een uitleg. Ik keek ook naar hem, maar ik was nog te klein om op een antwoord te hopen, zelfs het begin van het gesprek begreep ik niet, ik vond het onlogisch en begon er langzaam over na te denken. Als kind deed ik alles langzaam, ik was nogal mollig, daarom zat er voor mij niets anders op. Bijzonder langzaam was ik in de tijd dat ik Anton Jonas voor het eerst ontmoette, dat was namelijk vlak voor het begin van de puberteit en vandaar een tijd waarin ik bijzonder mollig en langzaam werd, in elk geval voor de buitenwereld. De dichter verklaarde dat hij niet van verklaringen hield, daarom wilde hij niet verder praten. Tegenwoordig ben ik er zeker van, zoals ik Anton Jonas ken, dat hij ook dat alleen maar zei om onze nieuwsgierigheid te prikkelen. Niemand van ons had tot dan toe met een dichter gesproken, hij was onze allereerste en dat wist hij. Ik geloof dat de gasten en met name mijn moeder hem zwaar onder druk zetten. In zijn verlegenheid viel zijn blik op mij.

En, kleine meid, je hebt toch vast ook al een gedicht geschreven?

Ik kreeg het heel warm, maar ik vergat niet ijverig te knikken.

Ik vond het fijn dat hij notitie van mij nam, en dat hij een belangrijke dichter was, deed me nog meer plezier. Mijn moeder keek me aan, ze trok sceptisch haar wenkbrauwen op, ze lachte en legde een hand in mijn nek, ze zei dat ik toch niet hoefde te blozen, en ze verklaarde dat ze van die schrijf pogingen van haar dochter niets af wist. Mijn moeder verklaarde graag dat ze onschuldig was, bij voorkeur al bij voorbaat.

Haal je gedicht en laat het ons maar eens zien, zei de dichter tegen mij, en ik voelde me aangemoedigd, legde mijn servet opzij en rende naar boven naar mijn kamer. Ik haalde een boekje met een stofomslag, waarin ik alle bladzijden al genummerd had en ook een inhoudsopgave had aangelegd. Eén bladzijde had ik al een hele poos geleden volgeschreven. Het gedicht was getiteld 'Hondengeluk', en nadat ik een korte pauze na de titel had ingelast, zoals ik op school had geleerd, begon ik gehaast te lezen:

Een hondje liep alleen door het woud
Het was doodsbang en had het koud
In de verte zag het een lichtje in het bos
Het hondje rende er meteen op los
En bij het vuurtje aangekomen was het reuzeblij
Want kip aan het spit was wel een lekkernij

Ik klapte, verlegen zoals het een welopgevoed kind betaamt, mijn boekje dicht en wachtte het applaus af, dat welwillend was en waar zelfs mijn moeder fatsoenshalve aan meedeed. Nou ja, zei mijn moeder, het hele gezelschap wendde zich van mij af en richtte zich weer op de dichter Anton Jonas, en mijn moeder wilde beginnen een verklaring voor mijn gedicht te vinden, toen Anton Jonas zei: En? Hebt u het licht gezien? Hebt u dat werkelijk gezien? Dat hebt u niet, en ik zal u verklappen waarom niet. Ten eerste rijmt een dichter tegenwoordig niet meer, wat

een kind natuurlijk niet kan weten, maar ten tweede, en dat lijkt me belangrijker: een dichter zou nooit lichtje zeggen als hij een lichtje bedoelt.

Praat u er altijd omheen? vroeg een jonge vrouw, en Anton Jonas wees met zijn vinger naar haar. Hij zei: Zo is het maar net. Het was alsof we op school aan een quiz meededen, voortaan haatte ik hem. Ik haastte me ongemerkt de eetkamer uit. Er rolden tranen van schaamte en vertwijfeling over mijn wangen. Ik had mezelf voor schut gezet. Ik nam van het gastentoilet, dat pal naast mijn kamer lag, de rol wc-papier die als reserve op de vensterbank stond, en ging daarmee op bed liggen, ik moest lang mijn neus snuiten. Ik dacht aan veel dingen waardoor ik nog meer en steeds opnieuw moest huilen. Vooral verontwaardigd was ik over het feit dat Anton Jonas het had gewaagd mij een kind te noemen, hoewel ik dat niet meer was, heel ongepast, vond ik. Ik zou hem graag hebben gezegd dat in mijn gedicht met lichtje ook geen licht, maar een vuurtje werd bedoeld, maar ik was bang voor al die vreemde mensen die beneden in de eetkamer lachten en joelden, en ik was ook bang voor mijn moeder, die wel een vreemde leek. Ik besloot me niet bij de mening van Anton Jonas aan te sluiten. Ik wilde iemand die er altijd omheen praat niet als dichter beschouwen, en ik wilde al helemaal geen dichteres worden. Sindsdien beschouw ik Anton Jonas als een leugenaar, helaas een slechte. Anton Jonas houdt werkelijk van zijn eigen verklaringen, hij kan er niet genoeg van krijgen.

Vandaag moet ik aan hem denken, dat ergert me, want hij heeft zich aangemeld voor de laatste dagen van september, heel oktober en de halve maand november. Hij heeft een fax gestuurd, waarin hij laat weten dat hij vandaag komt. Ik heb geen zin om hem te ontvangen, ik weet al hoe dat zal gaan.

Een vrouw, van wie ik de naam niet kan onthouden en die ik daarom in gedachten de inhaalmoeder noem, komt waardig de

trap afgelopen. Ze logeert hier met twee jonge kinderen, die achter haar aan lopen. Zelf is ze ongeveer midden veertig, de jongen zit op de kleuterschool, vermoed ik, en het meisje is iets ouder. De inhaalmoeder stelt zich terughoudend op, ze zegt alleen het allernoodzakelijkste tegen me. Ze praat zacht en zonder enig accent. Door haar terughoudendheid vermaant zij ook voortdurend haar kinderen zich net als zij, dat wil zeggen geruisloos, te bewegen. De kinderen hebben dat nog niet goed geleerd, vooral het meisje doet alles verkeerd. Ze zou over de trapleuning omlaag willen glijden, dat zie ik aan alles, en het liefst zou het meisje haar broertje ertoe aanzetten het haar na te doen, misschien duwt ze hem zelfs wel naar voren. Ze huppelt langs de leuning en strijkt met haar hand over het houtwerk. Waardig loopt de inhaalmoeder verder, daar kan niets haar van afbrengen, ze kijkt even naar rechts, achter zich, bestraft het meisje, en vervolgens naar links, en grijpt de hand van het jongetje om hem tegen de schadelijke invloed van zijn zusje te beschermen. Het meisje doet een gymnastiekoefening een halve stap achter de inhaalmoeder, wil dan ook een hand van haar moeder, maar krijgt die niet. Het meisje weet hoe haar moeder is, ze huilt niet, is ook niet hoorbaar teleurgesteld, maar doet alleen haar best nu netjes achter haar aan te lopen. Ze zijn aan de voet van de trap aangekomen en lopen mij voorbij. Onder het lopen draait de inhaalmoeder haar hoofd eventjes in mijn richting, knikt en loopt waardig de deur uit. Ook het meisje heeft even naar me durven kijken, maar moet dan een stap versnellen om de aansluiting bij haar moeder niet te verliezen.

Ik vijl mijn vingernagels en duw het velletje terug. Madame heeft ooit geschrokken tegen me gezegd: Maar kind toch, je komt liefde tekort, je bijt op je nagels!

Dat wilde ik me geen tweede keer laten zeggen en ik ben ermee gestopt. Het stoort me te weten dat madame intieme gedachten aan mij wijdt. Ik sla mijn ene been over het andere.

Het is drieëntwintig over twee. Anton Jonas is een half uur geleden aangekomen. De kok, sinds een week hebben we hier weer een nieuwe, heeft me opgedragen nog haaienfilet te gaan kopen. Hij heeft verfrissende ideeën, ik zal hem wel niet lang kunnen houden. Ik moet ook sjalotjes en verse dragon kopen. Ik weet niet waar ik allemaal naartoe moet om zoiets te krijgen. Ik wil nergens naartoe. Omdat hij er wel sportief uitziet, heb ik voorgesteld dat hij die dingen zelf gaat halen, daar betaal ik hem tenslotte ook voor. Dat begreep hij niet, hij vond dat hij niet aangenomen was om boodschappen te doen en wilde daarvoor ook niet betaald worden. Hij zei dat hij hier de weg niet kende, want hij woonde hier nog maar net.

Misschien, zei hij, en hij knipperde met zijn ogen, ga ik wel een keertje met je mee boodschappen doen. Ik heb niet gezegd dat hij me met jij mag aanspreken.

De deur gaat open, de magere gedaante van Jonas komt binnen, hij paradeert niet meer zoals vroeger toen hij nog indruk op mijn moeder kon maken, hij sleept zich voort.

Kan ik u ergens mee van dienst zijn? vraagt ik hem, hij antwoordt niet, zet zijn koffer voor mijn ontvangsttafel neer en kijkt om zich heen alsof hij mij gezien noch gehoord heeft – zonder notitie van me te nemen gaat zijn blik over mij heen naar de trap, die naar de twee verdiepingen leidt, vervolgens weer terug naar mij alsof hem nu pas opvalt dat ik achter de ontvangsttafel sta. Hij knikt. Berta komt de trap af, ze glimlacht en klapt in haar handen om haar blijdschap te tonen. Ze kent Anton Jonas sinds zijn eerste bezoek bij ons. Hij geeft haar een hand, vraagt hoe het met haar gaat, goed, goed, zij vraagt hoe het met hem gaat, uitstekend, ze lachen over het weer, ze maken het allebei goed, en hij vraagt naar de sleutel. Ze loopt om mijn ontvangsttafel heen, duwt mij een beetje opzij om met haar hand naar het sleutelbord te reiken, verontschuldigt zich zachtjes, glimlacht onafgebroken voor zich uit en beweegt haar hoofd heen en weer,

misschien knikt ze, terwijl hij over de ongemakken van zijn reis vertelt. Ze bukt en wil zijn koffer pakken, maar hij staat dat niet toe. Hij zegt: Berta, mijn beste, ik zie er dan misschien niet sterk uit, maar ik ben vast sterker dan jij. Daarbij lacht hij luidkeels en hij laat haar alleen het leren tasje overnemen waarin hij ongetwijfeld zijn dichtregels vervoert. Zij loopt voorop en hij volgt haar.

Vroeger, als mijn moeder mij erop uitstuurde om boodschappen te doen, vond ik het heerlijk buiten het hotel te komen, met een opdracht in de hand, met het gevoel nuttig en bruikbaar te zijn liep ik naar de brug, vervolgens een heel stuk parallel eraan, waar deze steeds lager wordt, elke keer telde ik alle drie de pijlers, de laatste nauwelijks groter dan ikzelf, en ten slotte, waar de brug helemaal in de straat overgaat, stak ik over bij het eerste kruispunt met een stoplicht en ging naar mevrouw Meyer, die me kende en voor mij het boodschappenbriefje las, samen met mij in de winkel de spullen bij elkaar zocht en het geld van mij in ontvangst nam. Als ik terugkwam, was ik heel trots, ik had iets gepresteerd. Tegenwoordig is alles anders. Ik loop niet meer tot aan de brug, ik loop dwars door het veld, een paar jaar geleden is daar een park aangelegd, waar ik doorheen loop, snel, en ik steek niet bij het stoplicht over, maar tien meter verderop omdat dat korter is en het stoplicht te lang nodig heeft om op groen te springen. In de supermarkt kom ik mensen tegen die ik niet wil tegenkomen, ze vragen hoe het met me gaat, ik wil geen antwoord geven, ik ben bang voor hen. Ik ben bang voor de verkopers, die niet meer dezelfde zijn als vroeger, die in hun winkel niet meer goed de weg weten – zoals ooit wijlen mevrouw Meyer – en mij niet kunnen helpen, misschien sluipen ze wel onopvallend achter me aan, observeren hoe ik een pak cornflakes uit het schap pak, het vervolgens weer terugzet en hoe ik radeeloos voor de blikjes sardines sta, overweeg of ik er een paar zal nemen. Daarna voor de kruiden, ik vind geen dragon, neem een

stengel peterselie in de hand, en het kleine bleke mannetje achter mij komt dichterbij geslopen, kucht en zegt, hij zegt het timide maar zonder waarschuwing, dat ik de peterselie niet mag aanraken, ik zeg tegen hem dat ik die wil kopen, hij zegt dat hij in mijn tassen wil kijken. Ik zeg tegen hem dat ik hem nog nooit heb gezien, waarom zou ik hem in mijn tassen laten kijken? Hij zegt dat ik heel goed weet waarom en dat hij me wil helpen. Nee, nee, dat doe ik zelf wel, ik ken dat, ik word vaker van winkeldiefstal verdacht, vooral in deze winkel waar het personeel voortdurend wisselt en iedereen opnieuw in mij een dievegge meent te zien, alstublieft, dank u wel, nu laat hij me met rust, ik heb de peterselie nog steeds in mijn hand, mijn hart bonst alsof ik iets verkeerd heb gedaan, ik ben helemaal van slag en heb ondertussen een rood hoofd gekregen, ze irriteren me, ze jagen me angst aan, ik wil snel naar mijn hotel terug. Ook als ik de straat wil oversteken, voel ik me niet op mijn gemak, de auto's, waarin mensen zitten die ik al heb gekend toen ik klein en nog een schoolkind was, die nu toeteren omdat ze denken mij nog altijd te kennen, voor hen ben ik bang, die vragen me wat er van mij terechtgekomen is, waar ik woon, wat ik doe, of ik getrouwd ben, hun vragen storen me, ik heb er een hekel aan. Ik heb een hekel gekregen aan boodschappen doen.

Bij mijn terugkeer kom ik voor het hotel twee jonge mensen tegen, die hier kennelijk nog nooit zijn geweest en niet weten dat je alleen aan de zijkant naar binnen kunt. De man heeft zijn rugzak neergezet en draagt nu alleen nog een rood diplomatenkoffertje in de hand, hij rammelt aan de klink van de vroegere toegangsdeur, waarachter de eetkamer ligt. De jonge vrouw loopt om het huis heen en komt weer tevoorschijn. Ze roept naar hem dat ze de ingang heeft gevonden en dat hij moet ophouden en de lage trap afkomen. Ik volg hen naar binnen en doe de deur dicht. Ik zet de boodschappen op de leunstoel naast de deur en vraag of ik kan helpen. Ja, zegt zij en daarna ook hij,

ja, we zouden graag met iemand van de receptie spreken, we hebben een kamer gereserveerd. Ik vraag of ze ontbijt of avondeten willen. Ze willen zowel het een als het ander, het ontbijt op bed. Of ik moet helpen met de bagage? Nee, nee, dat doen ze liever zelf, en ik druk hun de sleutel in de hand, eerste verdieping.

De boodschappen zijn iets anders uitgevallen, ik heb forel en peterselie gekocht, daar moet hij het maar mee doen. De kok is er nog niet. Hij werkt hier nu ruim een week en is elke keer te laat gekomen, ik zou hem tussen het ontbijt en het avondeten eigenlijk niet meer moeten laten gaan. Ik zal aan het eind van de maand het geld van zijn salaris moeten aftrekken, als hij überhaupt zo lang blijft. Er wordt gebeld, madame roept me. Ze ligt nog in bed, maar heeft uitgeslapen en informeert of de dichter Anton Jonas er al is. Ja, dat is hij. Ik moet het gordijn openmaken en haar naar de badkamer helpen. Daar heeft ze een stoel voor de wasbak laten staan waar ze naartoe gebracht wil worden. Ze wil dat ik haar oksels scheer. Ze wil dat ik haar voor de dichter Anton Jonas een beetje opmaak, ik moet ook een keer een jurkje aandoen, ik draag nooit een jurkje, ik wil zeker niet in de smaak vallen. Ze reikt me het scheermesje aan. Misschien wil ze zich eerst nog onder haar oksels wassen? Ach nee, zegt ze, dat hoeft nu niet, en ze houdt haar rechterarm omhoog, zodat ik eindelijk kan beginnen. Ik doe het met schuim, dat camoufleert haar geur. Het schuim is zacht en glibberig, het mes niet scherp genoeg, ze zegt dat het pijn doet. Zodra ik klaar ben, vindt ze dat ik het niet goed heb gedaan, ik heb, als ze er goed over nadenkt, het nooit echt goed gekund, tenslotte was haar huid vroeger, toen ze het nog zelf deed, na het scheren altijd glad als een babyhuidje, tegenwoordig is alles stoppelig, nee, waarschijnlijk kan ik het gewoon niet. Ze vraagt of ik mijn eigen oksels dan niet scheer.

Jawel, beweer ik, elke dag, maar uw huid, neemt u mij niet